

Nota voor burgemeester en wethouders

Team
DEV-BLD

Onderwerp

Lening GAE III

1- Notagegevens

Notanummer 2020-001823
Datum 20-10-2020
Programma:
08 Meedoen
Portefeuillehouder Weth. De Geest

2- Bestuursorgaan

[X]B & W	27-10-2020
[]Raad	--
[]Burgemeester	--

College van B & W

- Burgemeester	- Weth. Grijsen
- Weth. De Geest	- Weth. Verhaar
- Weth. Walder	- Weth. Rorink

Besluitenlijst	d.d.	d.d.	d.d.
[]Akkoordstukken	--	[X]Openbaar	27-10-2020
		[]Besloten	--

Routing	d.d.	par.
wethouder	21-10-2020	[]adj.secr. --
programmamanager	21-10-2020	[X]gem.secr. 21-10-2020
		BIS Openbaar
		Status Definitief2020-10-29

Bijlagen

brief / verzoek GAE
antwoordbrief GAE
staatsteunanalyse

B & W d.d.: 27-10-2020

Besloten wordt:

- 1 Het eeder genomen principebesluit d.d. 30 juni 2020 en het aanvullende besluit van 1 september 2020 nu als definitief besluit te nemen;
- 2 over te gaan tot een overeenkomst van wijziging geldlening tussen GAE en Gemeente conform het besluit onder 1;
- 3 de brief aan GAE vast te stellen en te versturen;
- 4 de nota en het besluit openbaar te maken.

Financiële aspecten:

Financiële gevolgen voor de gemeente?	Ja
Begrotingswijziging	Ja
Financiële gevolgen opvangen	
generieke weerstandsreserve	

Voorstel openbaarmaking conform Wet Openbaarheid Bestuur (Wob)

- [] De nota en het besluit openbaar te maken
- [] De nota en het besluit openbaar te maken vergezeld van bijgaand persbericht
- [X] De nota en het besluit openbaar te maken nadat
De ondertekende collegebrief naar de GAE is verzonden
- [] De nota en het besluit openbaar te maken, behalve...
- [] Het besluit openbaar te maken, maar niet de nota, gelet op artikel:

[] De nota en het besluit niet openbaar te maken, gelet op artikel:

Kennisgeving/ Bekendmaking Awb

Kennisgeving (publicatie) conform Awb

Nee

Bekendmaking conform Awb

Nee

ADVIESRADEN:

Moet een van de adviesraden gehoord worden of op de hoogte gesteld?

Nee

Toelichting

Inleiding

Op 30 juni heeft het college het principe besluit genomen tot verlaging van de rente op de geldlening van de betaald voetbal organisatie Go Ahead Eagles. Vervolgens heeft uw college op 1 september 2020 dit principebesluit gewijzigd en besloten om het besluit tot een variabele rente gelijk aan de gemeentelijke omslagrente (in 2020 is deze rente 2,2%) te wijzigen in een vaste rente gelijk aan de gemeentelijk omslagrente, zijnde 2,2%.

Over het principebesluit zijn door het college de wensen en bedenkingen opgehaald bij de Raad.

De Raad heeft op 16 september haar wensen en bedenkingen gegeven over het principe besluit van het college. Dit heeft niet geleid tot een aanpassing van het principe voorstel.

Voorgesteld wordt om nu definitief te besluiten tot:

- Een verlaging van het rentepercentage op de geldlening aan de betaald voetbalorganisatie (bvo) Go Ahead Eagles (GAE) van 4% naar een vaste rente gelijk aan de gemeentelijke omslagrente (in 2020 is deze rente 2,2%), met ingang van 31 december 2020, namelijk de datum waarop de eerstvolgende betaling van de rente over de geldlening moet plaatsvinden;
- De hoofdsom van geldlening terug te brengen van € 6 mln tot het huidig opgenomen bedrag van € 4,4 mln;
- De GAE de opdracht te geven om de Risico Reserve van de gemeente in jaarlijks gelijke bedragen te vullen in de periode tot en met 2025 tot en met € 440.000, zijnde de door de gemeenteraad vastgestelde 10% van de hoofdsom van de geldlening;
- De GAE de mogelijkheid te geven om de hoofdsom te verhogen tot maximaal € 5 mln, onder de voorwaarde dat in dat geval de GAE per direct de Risico Reserve tot de volledige 10% van de nieuwe hoofdsom volstort (in plaats van de hierboven genoemde periodieke stortingen in de Risico Reserve);
- De GAE geen aflossing over de jaren 2020 en 2021 te laten betalen, onder gelijktijdige verlenging van de looptijd tot 31 december 2048.

Tevens wordt voorgesteld om te besluiten over te gaan tot een overeenkomst van wijziging geldlening tussen GAE en Gemeente conform het besluit zoals hierboven geformuleerd.

Beoogd resultaat

Het leveren van een bijdrage aan een meerjarig financieel gezonde huishouding van de GAE via het verlagen van de rente naar de geldende omslagrente van 2,2% en het gelijktijdig in balans brengen en verminderen van het gemeentelijk risico door het verlagen van de hoofdsom van de lening.

Kader

- Kadernota garanties en geldleningen.
- De geldleningsovereenkomst met GAE.

Argumenten voor en tegen

Go Ahead Eagles is een van Deventers' iconen en de voetbalclub wordt zwaar getroffen door de Coronacrisis als gevolg van het stilvallen van de competitie, het wegvallen van inkomsten en sponsors en de onzekerheid

wanneer er weer gespeeld kan worden voor een volledig gevulde stadion.

De club heeft zelf al veel maatregelen genomen om tot kostenbesparingen te komen. Zo zijn bijvoorbeeld de aflopende spelerscontracten niet verlengd, is het spelersbudget met 30% teruggebracht en de directie gaat 10% terug in salaris, waar bij de club al sprake van was van zuinigheid en beperkte salarissen voor spelers en personeel. Ook is de selectie in grote teruggebracht en worden geplande investeringen in het stadion uitgesteld.

De supporters blijven de club trouw en hebben massaal al nieuwe seizoenskaarten besteld ondanks de onzekerheid wanneer wedstrijden weer door publiek bezocht mogen worden. Dat is een teken van grote maatschappelijke steun voor de club. GAE vraagt college en raad om verlaging van de rente op de in 2014 afgesloten lening voor de verbouwing van het stadion. De club geeft aan geen steunmaatregelen te vragen om het verlies te beperken dat club momenteel lijdt maar om een verlaging naar een meer marktconforme rente. De club heeft aangegeven om in het licht van haar voorbereidingen op het seizoen 2020-2021 tijdig zicht te krijgen op een dergelijke verlaging.

Dit zicht is met uw eerdere besluiten, de geuite wensen en bedenkingen door de Raad en opname in de conceptbegroting 2021 reeds geboden. Tevens blijkt uit het advies van Lysias dat er geen sprake is van ongeoorloofde staatssteun.

Extern draagvlak (partners)

Vanuit de GAE is een verzoek tot renteverlaging ingediend.

Financiële consequenties

De financiële vertaling van dit voorstel heeft inmiddels plaatsgevonden in de concept begroting 2021.

Aanpak/uitvoering

Het besluit wordt omgezet in een overeenkomst van wijziging geldlening tussen GAE en Gemeente.

Aan het college van Burgemeester en wethouders Deventer

Deventer, 6 april 2020

Betreft: verzoek tot verlaging rente geldlening

Geacht college,

Het zijn verwarrende, onzekere en ingrijpende tijden. De verspreiding van het Corona virus heeft grote gevolgen voor onze samenleving. Van jong tot oud. Voor de mensen die werken in de zorg, voor de winkelier, voor de scholen en leerkrachten. Eigenlijk voor iedereen.

Tegen dit decor voelt het ongemakkelijk om ons tot uw college te wenden. Voetbal is een bijzaak op dit moment. Dat wij begin april 2020 geen antwoord hebben op de vraag of het seizoen 2019-2020 wordt afgerond en zo ja in welke vorm, is voor ons vervelend maar in het licht van Corona pandemie onderschikt. Daar zijn wij ons ten volle van bewust.

Desalniettemin voelen wij ons gedwongen om ons op dit moment tot uw college te wenden. De beperkende maatregelen zoals die door het kabinet zijn afgekondigd tot 28 april en 1 juni 2020 hebben een grote financiële impact op ons voetbalbedrijf. Sinds 16 maart jongstleden spelen wij geen wedstrijden meer en hebben wij dus amper inkomsten. Mocht het lopende seizoen medio juli 2020 worden hervat dan is de kans miniem dat de wedstrijden voor publiek toegankelijk zijn. De lasten lopen door. In cijfers: daar waar wij medio februari 2020 afkoersten op een bescheiden positief resultaat, voorzien wij nu een negatief jaarresultaat over het seizoen 2019-2020 van een kwart miljoen euro. Dat is een forse tegenvaller.

Gelukkig kunnen wij tegen een stootje. Wij keren al jaren iedere euro om en wij betalen geen topsalarissen. Dat maakt dat wij ons, mogelijk met hulp van de KNVB, voor dit seizoen met wat passen en meten redden.

Aanmerkelijk méér zorgen maken wij ons over de komende seizoenen. Op dit moment is onduidelijk wanneer er weer gevoetbald kan worden. Zelfs al mogen wij weer wedstrijden met publiek spelen, dan is het de vraag hoeveel mensen nog binnen een afstand van 1,5 meter naast elkaar durven zitten. Vraag is ook hoeveel van onze bijna 7000 seizoenkaarthouders en onze ruim 300 businesspartners financieel bij machte zijn om zich opnieuw te binden aan Go Ahead Eagles. Om die reden hebben wij dan ook alle aflopende spelerscontracten niet verlengd. In een aantal gevallen met pijn in ons sportieve hart.

Substantiële kostenfactor in onze financiële huishouding vormen de rente en aflossing van de hypothecaire geldlening van € 6 miljoen zoals die op 2 juli 2015 door de Go Ahead Eagles Holding BV (GAE) van de gemeente Deventer is ontvangen. Dit ten behoeve van vernieuwbouw van fase 1 van het stadion aan de Vetkampstraat in Deventer (volledige verbouwkosten: € 7.500.000).

Het rentepercentage van deze lening bedraagt 4%. Dat is niet marktconform, zo hebben wij u meerdere malen laten weten. Het behoeft geen nader betoog dat de hoogte van dit rentepercentage zich in het licht van de huidige uiterst onzekere tijden extra laat voelen.

Om die reden verzoeken wij u om het rentepercentage vast te stellen op het marktconforme percentage van 1%. Zoals u bekend is de Nederlandse Waterschapsbank bereid om u tegen dit percentage het benodigde bedrag te lenen.

Zoals aangegeven voelt het schrijven van deze brief ongemakkelijk. Met elkaar hebben wij wel wat anders aan onze hoofden. Deze periode leert ons als nooit tevoren dat verbondenheid en gemeenschapszin van eminent belang zijn. Go Ahead (Eagles) draagt daar al vanaf 1902 aan bij. Wij doen er alles aan om dat zo te houden. Wij rekenen op u.

Go Ahead Eagles Holding B.V.

Go Ahead Eagles Voetbal B.V.

A. Kroes

H. de Vroome

J.W. van Dop

Aan het college van Burgemeester en wethouders Deventer

Deventer, 4 mei 2020

Betreft: extra informatie bij het verzoek tot verlaging rente geldlening

Geacht college,

Naar aanleiding van het telefoongesprek dat wij onlangs met Rob de Geest en Marcel Kossen hebben gevoerd, ontvangt u hierbij in de bijlage de meest recente prognose aangaande de financiële resultaten van seizoen 2019/2020. Tevens is een begroting voor het seizoen 2020/2021 bijgesloten.

In deze brief ontvangt u meer tekst en uitleg zodat u onze financiële cijfers en situatie nog beter zult begrijpen, net als de reden waarom wij het verzoek hebben ingediend tot een meer marktconforme hypotheekrente.

Over het seizoen 2019/2020 zullen wij uitkomen op een financieel verlies voor belastingen van ongeveer 150.000 euro. Door de corona-uitbraak hebben wij veel inkomsten gemist aangaande horeca en ticketing in de laatste competitiewedstrijden en de Play-Offs.

Bij deze cijfers staan er twee opvallende posten: correctie restitutie niet gespeelde wedstrijden (514.000 euro) en de NOW-regeling (477.000 euro). Deze twee posten zijn nog niet definitief en staan tevens in relatie tot elkaar. Wij zullen onze supporters een restitutie moeten aanbieden in het nieuwe seizoen omdat wij anders geen aanspraak kunnen maken op de NOW-regeling. Door onze sportieve successen in de KNVB Beker hebben wij gelukkig meer omzet uit recette en prestatie gehaald dan begroot, hetgeen ons negatieve resultaat nog enigszins beperkt.

Onze grootste zorg zit voornamelijk in seizoen 2020/2021.

Gelukkig zijn er wel wat positieve zaken te melden, echter sommige zijn reeds ingecalculeerd en sommige nog zeer onzeker:

- Een aantal personen steunt gezamenlijk met een totaalbedrag van 500.000 euro de komende twee seizoenen het spelersbudget van de club. Dit om voldoende geld te kunnen investeren in een team dat de Play-Offs zou moeten kunnen halen. Hiermee zou een verdere negatieve spiraal voorkomen kunnen worden.

- We hebben een nieuwe hoofdsponsor gevonden (Jumper).
- We zijn gestart met onze seizoenkaartcampagne en de eerste 1.000 seizoenkaarten zijn reeds verkocht. Wij hebben ingezet op 5.000 seizoenkaarten. Dit zal niet eenvoudig zijn in deze onzekere tijd, maar door verschillende prijsopties hopen wij dit toch voor elkaar te krijgen. De verwachting is 70% full support, 20% discount en de overige 10% full compensation. Op dit moment ligt de verhouding op 80-10-10, maar het is niet onlogisch dat bij de eerste groep verlengers/bestellers de verhouding van full support iets hoger ligt. Dat wij daadwerkelijk 5.000 seizoenkaarten verkopen is uiteraard zeker geen zekerheid.
- De eerste tekenen zijn er dat er weer gevoetbald gaat worden in september of oktober. Echter zal dit zeer waarschijnlijk zonder publiek zijn, naar onze verwachting sowieso tot en met 31 december 2020.

Zoals u zult begrijpen heeft het voetballen zonder publiek zeer nadelige gevolgen voor ons. Om onze verliezen te beperken hebben wij reeds een aantal impopulaire maatregelen genomen:

- Alle spelerscontracten die afliepen, hebben wij niet verlengd.
- Alle opties in spelerscontracten zijn niet gelicht, zelfs niet van onze beste spelers.
- Het spelersbudget is verlaagd met 30%.
- Het aantal spelers in de eerste selectie is teruggebracht van 30 naar 23.
- De directie gaat 10% terug in salaris.
- Alle geplande investeringen aangaande stadion en voetbalontwikkeling (bijvoorbeeld slimme camerasystemen voor analyse van spelers) zijn uitgesteld.
- Alle business seat-houders worden de komende periode benaderd om hun voorkeur uit te spreken in de drie verschillende prijsopties: full support, 20% discount of full compensation. De eerste tekenen zijn niet negatief, maar de verhouding lijkt 40% full support, 35% discount en 25% full compensation te worden. Dit vanwege de hogere prijsstelling bij de business seats. Daarnaast voelen de ondernemers die lid zijn van de business club veelal sneller de pijn van de coronacrisis dan de meeste seizoenkaarthouders.

Wij wilden beperkt snijden in onze Voetbalopleiding waar wij het nieuwe seizoen twee nieuwe teams installeren, en waarbij wij in januari 2020 al volledig rond waren met alle trainers en begeleiders. Zelfs de spelers voor de verschillende teams waren al nagenoeg rond. We menen het zeer belangrijk te vinden verder door te bouwen aan onze jeugdopleiding voor de lange termijn.

Weliswaar hebben wij op diverse vlakken ook bij de jeugdkostenreductie toegepast (busvervoer/kleding/enzovoorts) maar dus niet in het aantal trainers en spelers.

Ons doel is om zoveel mogelijk medewerkers aan de club verbonden te houden. De verwachting is dat de NOW aangaande financieel jaar 2020/2021 zeer uitgekleed zal worden en we verwachten dat onze inkomsten dus erg ver terug zullen vallen door het spelen zonder publiek. Dit alles resulteert in een negatief resultaat na rente/afschrijvingen van ongeveer 650.000 euro.

U zult begrijpen dat dit resultaat ons wel zorgen baart en dan met name de onzekerheid aangaande bepaalde aannames die wij reeds hebben moeten maken. Daar komt bij de grote onzekerheid en zorgen over wat wij allen inmiddels kennen als *deanderhalvemetermaatschappij*. Iets wat bij het voetbal absoluut niet opgaat, maar waar wij wel voor meer dan 50% in omzet van afhankelijk zijn.

Wij vragen u niet om extra steunmaatregelen om ons verlies te beperken. Wel verwachten wij dat u ons in onze situatie wilt helpen door een marktconforme hypotheekrente in te voeren en mogelijk nog eens kritisch kunt kijken naar onze WOZ-aanslag. Naar onze mening is hier een aantal posten die enigszins naar beneden zouden kunnen worden aangepast.

Namens de club en al haar sympathisanten wil ik u bedanken voor uw begrip en aandacht, en komt u op korte termijn hopelijk met een goed voorstel, waardoor wij ons weer verder kunnen focussen op het behoud van deze mooie club als icoon van Deventer en omstreken.

Om laatstgenoemde kracht bij te zetten, hebben we een column van Algemeen Dagblad-columnist Sjoerd Mossou toegevoegd, waarin hij de culturele waarde van een voetbalclub in onze ogen treffend aanstipt. Onze clubnaam wordt hierin zelfs nog expliciet genoemd.

Go Ahead Eagles Holding B.V.

A. Kroes

H. de Vroome

Go Ahead Eagles Voetbal B.V.

J.W. van Dop

EUR * 1000

WINST- EN VERLIESREKENING

	Latest Estimate 19/20	Begroting 20/21	aannames/verklaringen:
A-elftal - losse kaarten	149	75	
Seizoenkaarten	1.113	875	
KNVB beker	84	3	5.000 verkochte seizoenkaarten (gemiddeld 175,-/stuk)
Play-offs (landelijke competitie)	-	35	
Overige recettes	69	50	
Correctie restitutie niet gespeelde wedstrijden	-234	-79	70% Full support - 20% discount (20%) - 10% full compensation
Wedstrijdbaten	1.180	959	
Vaste Sponsoring	2.216	2.000	10% economische tegenwind // 60% business seats - 40% overige
Correctie restitutie niet gespeelde wedstrijden	-280	-234	40% full support - 35% discount (20%) - 25% full compensation
Variabele sponsoring	155	78	
Jeugdsponsoring	33	35	
Sponsoring	2.124	1.879	
Media-gerelateerde zaken	651	610	
Prijzengeld	175	60	
Horeca + verhuur	254	175	
Merchandise	165	125	
Subsidie en Giften	75	90	
Overige baten	118	115	
Spelersnoodfonds	118	115	250.000 vanuit spelersnoodfonds
Totale Baten	4.742	4.013	
Contractspelers	1.735	1.250	impopulair naar fans, maar noodzakelijk voor de club
Technische Staf	562	534	staf levert 5% in
Medische Staf	75	75	
Jeugdafdeling	132	189	2 extra jeugd teams in t nieuwe seizoen, waren al rond voor corona
Kantoororganisatie	686	625	directie levert 10% in
NOW regeling	-477	-68	bijdrage neemt af vanwege terugval in spelerssalaries per
Personeelskosten	2.693	2.586	1 juli - NOW verlenging is sowieso nog zeer onzeker
Verkoopkosten	621	465	deels gerelateerd aan spelen met publiek + diverse besparingen
Huisvestingskosten	352	319	
Wedstrijd en trainingskosten hoofselectie	233	200	besparingen doorgevoerd
Wedstrijd en trainingskosten Jeugd	69	87	
Wedstrijdkosten	181	161	besparingen doorgevoerd
Wedstrijd- en trainingskosten	482	430	
Algemene kosten	237	217	
Totale kosten	4.385	4.017	
Operationeel resultaat	357	-4	
Afschrijvingslaten	-470	-470	
Rentebaten en -lasten (oa hypotheek gemeente)	-175	-175	
Resultaat Vergoedingssommen	135	-	
Totaal Resultaat	-153	-649	

Ik heb niet één Cornald Maas horen pleiten voor steun aan de voetbalbolwerkjes

COLUMN Columnist Sjoerd Mossou ziet de ene na de andere prominent op tv pleiten voor financiële steun voor de cultuursector. Steevast wordt vergeten dat het verschil tussen een theater en een voetbalclub helemaal niet zo groot is.

Deze week was Cornald Maas op de televisie. Gloedvol hield de presentator bij talkshow *M* weer een betoog voor de culturele sector, die zwaar noodlijdend is in coronatijd. Het toegezegde steunfonds van 300 miljoen euro is 'veel te weinig'.

Het was niet de eerste keer, tal van prominenten gingen Maas al voor de laatste weken. Begrijp me goed: groot gelijk. Cultuur is wat ons bindt. Als het geen vitale sector is, dan is het wel een heel belangrijke, en niet alleen voor de elite natuurlijk. Cultuur beslaat het terrein van de volkszanger tot de opera, van het dorps theater tot de schouwburg, van een schoolexcursie naar Kamp Vught tot een volstrekt onbegrijpelijk abstract schilderij.

Maar wat vaak vergeten wordt: sport, voetbal, is óók cultuur.

Er zijn verschillen tussen een theater en een voetbalclub, maar ook vrij veel overeenkomsten. Allebei verbinden en vermaken ze hun publiek. Allebei moeten ze hun artiesten kunnen betalen, maar ook gewoon hun garderobemensen en de materiaalman. Hoe beter de artiest of speler, des te meer het kost, des te aantrekkelijker voor het volk. (Feyenoord trekt jaarlijks ongeveer 680.000 toeschouwers, dat is 453 keer een vol Nieuwe Luxor.)

Winst maken? Het is voor zowel het lokale theater als de lokale voetbalclub erg lastig, en geen primair doel bovendien. Het theater wil de mooiste voorstellingen, de voetbalclub wil de beste wedstrijden en de beste spelers. Zolang het publiek maar blij is en blijft komen.

De spits van FC Groningen verdient best veel. Youp van 't Hek ook. De rechtsback van TOP Oss moet er een baantje bij nemen, net als de cabaretier in het dorps theater van Wormer. Verschilletje: voetbalclubs krijgen hooguit gemeentesteun wanneer de nood aan de man is, theaters daarentegen krijgen structureel subsidies, vele miljoenen in totaal.

Is het zielig voor de voetbalwereld dat die zijn eigen broek moet ophouden? Nee, natuurlijk niet. Er gaat internationaal genoeg geld in het voetbal om, pervers veel in sommige gevallen. Het wordt alleen niet erg eerlijk verdeeld. Een elite van clubs en bonden wordt almaar rijker, de rest komt amper rond. Precies daarom gaan de meeste profclubs in Nederland failliet als er nog maandenlang geen publiek mag komen. Hoef je niet voor gestudeerd te hebben.

Is dat erg? Nou, in relatieve zin wel, ja. FC Groningen, FC Emmen, NEC, NAC, Helmond Sport, Go Ahead Eagles en al die andere clubs: ze zijn voor het sociale en culturele leven in een stad minstens zo relevant als het plaatselijke theater of museum.

Toch heb ik nog niet één Cornald Maas horen pleiten voor steun aan al die prachtige, bescheiden voetbalbolwerkjes. Een gezamenlijke lobby richting Den Haag? De meeste voetbalclubs gunnen elkaar niets, ze gaan rollebollend over straat, en de KNVB maakt een machteloze indruk. Het imagoprobleem van het voetbal is groot. Veel mensen denken serieus dat Memphis Depay de norm is, in plaats van Jan Paul van Hecke van NAC, of de reservekeeper van Fortuna Sittard.

Dat is in sommige opzichten een gevalletje eigen schuld, dikke bult. Maar als het voetbal niet heel snel zijn rotzooi bij elkaar pakt en als de sodemieter weet te bepleiten dat NEC minstens zo waardevol is als de Nijmeegse stadsschouwburg, is het te laat.

Gemeente Deventer
T.a.v. Erik Kok
Postbus 5000
7400 GC Deventer
E-mail: dw.kok@deventer.nl

Amersfoort, 9 juli 2020

Samenvatting

De Europese staatssteun regels en procedures stellen belangrijke kaders aan het beleid van provincies, gemeenten, waterschappen en andere (semi-) publieke organen. In de EU geldt een algemeen verbod op staatssteun, gecombineerd met uitzonderingsclausules uit het EU Verdrag en secundaire wetgeving van de Europese Commissie. Staatssteun op zich is geen showstopper, er zijn verschillende manieren om op rechtmatige wijze staatssteun te verstrekken, dit geldt vooral op beleidsterreinen waar marktfalen heerst. Zo kunnen overheden rechtmatig staatssteun verstrekken aan innovatieprojecten, projecten voor milieubescherming en energiebesparing of bijvoorbeeld voor regionale ontwikkeling en ondernemerschap.

De gemeente Deventer is van plan een renteverlaging toe te gaan passen in een lopende geldlening van de gemeente aan voetbalclub Go Ahead Eagles (zoals overeengekomen in april 2014). Met deze renteverlaging worden de kapitaalslasten voor de club verlicht, dit is voor de club wenselijk in het kader van de coronacrisis. Tegelijkertijd wordt de hoogte van de lening beperkt en daarmee het risico voor de gemeente in deze lening verkleind.

In bijgaand advies hebben we deze voorgenomen renteverlaging onder de staatssteun loep genomen. Conclusie is dat het voorgenomen besluit tot deze renteverlaging **geen staatssteun** bevat, aangezien er uit staatssteunoptiek nog steeds sprake is van een marktconforme lening. Wel achten we het verstandig het (nieuwe variabele) rentepercentage niet uitsluitend en exclusief te koppelen aan het gemeentelijke omslagpercentage, maar daaraan ook een voorwaarde te koppelen dat de rente moet blijven voldoen aan de EU rekenmethodiek voor marktconforme rente. Het is ook verstandig deze afspraken goed administratief te borgen (lees: op te nemen in de besluitvorming). Dan hebben het gemeentebestuur, de toezichthouder (de gemeenteraad), de lening-nemer (de GAE) en derden volstrekt transparant in beeld hoe de staatssteun regels rechtmatig zijn toegepast.

Melvin Könings

Lysias Advies

1. De voorgenomen renteverlaging voor GAE in het kort

Voetbalclub Go Ahead Eagles (hierna de GAE) is een van de iconen van de gemeente Deventer. De voetbalclub wordt financieel zwaar getroffen door de coronacrisis als gevolg van het stilvallen van de voetbalcompetitie. Inkomsten en sponsors vallen weg en er is onzekerheid wanneer er weer gespeeld kan worden in een volledig gevuld stadion. De club heeft zelf al veel maatregelen genomen om tot kostenbesparingen te komen. Zo zijn bijvoorbeeld de aflopende spelerscontracten niet verlengd, is het spelersbudget met 30% teruggebracht en de salarissen van directie met 10% gekort, voor een club waar al sprake was van zuinigheid en beperkte salarissen voor spelers en personeel. Ook is de selectie in grootte teruggebracht en worden geplande investeringen in het stadion uitgesteld. De supporters blijven de club trouw en hebben massaal al nieuwe seizoenkaarten besteld, ondanks de onzekerheid wanneer wedstrijden weer door publiek bezocht mogen worden. Dat is een teken van grote maatschappelijke steun voor de club.

In 2014 heeft de GAE een lening afgesloten met de gemeente Deventer voor de verbouwing van het stadion. Uitgangspunt toen voor de gemeente was een marktconforme lening (dus geen staatssteun). De club geeft aan nu (2020) geen steunmaatregelen te vragen om het verlies te beperken dat club momenteel lijdt, maar vraagt concreet om een verlaging van de rente op de lening uit 2014 naar een meer marktconforme rente naar huidig niveau. Doel is dus het leveren van een bijdrage aan een meerjarig financieel gezonde huishouding van de GAE via het verlagen van de rente van 4% naar 2,2% en het gelijktijdig in balans brengen en verminderen van het gemeentelijk risico door het verlagen van de hoofdsom van de lening. Voordat het college van B&W een definitief besluit neemt, vraagt het college eerst naar de wensen en bedenkingen van de gemeenteraad, zodat de raad op de hoogte is van deze maatregel en er ook mee instemt.

Bij het afsluiten van de lening in 2014 van € 6 miljoen heeft de gemeenteraad besloten tot het vormen van een Risico Reserve van € 600.000 (10%) om daarmee eventuele gemeentelijke financiële risico's van het niet kunnen voldoen aan de betalingsverplichtingen door de GAE te beperken. Per 31-12-2019 is er een reserve opgebouwd van € 286.000 (afgerond), deze reserve werd de afgelopen jaren gevoed door het verschil in ontvangen rente van de GAE (4%) en de gemeentelijke interne omslagrente (van momenteel 2,2%). Dit verschil is bedoeld om het gemeentelijk financieel risico bij deze lening te ondervangen tot aan een buffer van 10% van de hoofdsom van de lening.

Omdat verdere voeding van de Risico Reserve na een aanpassing van de rente van de geldlening van 4% naar 2,2% niet meer kan, is het nodig om deze reserve aan te vullen tot het afgesproken noodzakelijke niveau. In de periode 2020 - 2025 zal de GAE jaarlijks afgerond € 26.000 storten in de gemeentelijke Risico Reserve. Hiermee bereikt de risico reserve eind 2025 de afgesproken 10% van de hoofdsom van de geldlening, zijnde € 440.000. De GAE kan (indien noodzakelijk) daarbij nog maximaal € 600.000 aanvullend opnemen (dus tot maximaal € 5 miljoen), onder de voorwaarde dat in dat geval de GAE per direct de Risico Reserve tot de volledige 10% van de nieuwe hoofdsom volstort (in plaats van de hierboven genoemde periodieke stortingen in de Risico Reserve). Met deze

voorwaarde wordt het gemeentelijke risico zoveel mogelijk beperkt en blijft er eenmalig ruimte voor de GAE ingeval de crisis zwaarder uitpakt dan voor zover nu verwacht.

Tot slot wordt door partijen voorgenomen dat voor de jaren 2020 en 2021 door de GAE alleen de rente voldaan. Deze 2 jaren zijn aflossingsvrij, waarbij tegelijkertijd de looptijd van de lening wordt verlengd tot 31 december 2048. Vanaf 2022 geldt de reguliere jaarlijkse betaalverplichting van aflossing en rente. De gemeente zal (blijven) monitoren dat de GAE tijdig financieel bijstuurt om de betaalverplichtingen vanaf 2022 te kunnen voldoen.

De voorgenomen renteverlaging levert de GAE in 2020 een rentevoordeel van € 73.000 op bij een opgenomen lening van ruim € 4,0 mln. Over de gehele looptijd van de lening (tot 31-12-2048), uitgaande van een opgenomen lening van € 4,4 mln., is het rentevoordeel na aftrek van de volstorting van de Risico Reserve voor de GAE ongeveer € 1,45 mln. Gelijktijdig betekent dit aan gemeentezijde over deze periode geen storting van ongeveer € 1,45 mln aan het generiek weerstandsvermogen. Met de voorgenomen verlaging van de rente en de overige aanpassingen wordt de GAE financieel geholpen en wordt het gemeentelijk risico bij deze lening verkleind.

Samengevat is dus het voornemen om:

- de hoofdsom van de geldlening terug te brengen van € 6 mln tot het huidig opgenomen bedrag van € 4,4 mln;
- het huidige rentepercentage van 4% op de geldlening aan de GAE om te zetten naar een variabele rente gelijk aan het zogeheten gemeentelijke omslagpercentage, In 2020 bedraagt deze rente 2,2%. Het nieuwe rentepercentage zou dan van toepassing zijn per 31 december 2020, namelijk de datum waarop de eerstvolgende betaling van de rente over de geldlening moet plaatsvinden.
- GAE de opdracht te geven om de Risico Reserve van de gemeente in jaarlijks gelijke delen te vullen in de periode tot en met 2025 tot en met € 440.000, zijnde de door de gemeenteraad vastgestelde 10% van de hoofdsom van de geldlening;
- GAE de mogelijkheid te geven om de hoofdsom te verhogen tot maximaal € 5 mln, onder de voorwaarde dat in dat geval de GAE per direct de Risico Reserve tot de volledige 10% van de nieuwe hoofdsom volstort (in plaats van de hierboven genoemde periodieke stortingen in de Risico Reserve);
- GAE geen aflossing over de jaren 2020 en 2021 te laten betalen, onder gelijktijdige verlenging van de looptijd tot 31 december 2048.

2. De EU Staatssteunregels

Samenwerking in de Europese Unie (EU) is gebaseerd op diverse uitgangspunten en beleidsdoelstellingen, zoals het bevorderen van milieubescherming, werkgelegenheid, innovatie en volksgezondheid. Dit pakt vaak uit in gedetailleerde Europese regelgeving, aangevuld met actuele maatschappelijke uitdagingen als migratie en de gemeenschappelijke munt.

De historisch belangrijkste pijler van de samenwerking (“nooit meer oorlog”) sneeuwt in de praktijk soms wat onder, inclusief de bijbehorende regels en uitgangspunten. Het staatssteunrecht is als onderdeel van de Europese samenwerking sinds de start van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (1951) een vast onderdeel van het Europese mededingingsrecht. Het EU mededingingsrecht ziet toe op een eerlijk speelveld voor ondernemers, waarbij marktwerking voorop staat. Marktmacht van te sterke bedrijven moet worden voorkomen (via fusie- en kartelrecht) en invloed van overheden moet beperkt blijven tot die plekken in de economie waar marktfalen optreedt.

In de EU geldt een algemeen verbod op staatssteun, gecombineerd met ingewikkelde uitzonderingsclausules uit het EU Verdrag en secundaire wetgeving. Het “nee, tenzij”-principe heeft dus een stevige historische achtergrond dat nationalisme en industrieel protectionisme kan leiden tot oorlog.

Zodra overheden zich gaan bemoeien met economische activiteiten en op één of andere manier investering- of exploitatieverliezen gaan dekken is er vaak snel sprake van staatssteun. Volgens artikel 107 lid 1 VWEU (het Verdrag van de Werking van de Europese Unie) is er sprake van staatssteun als er aan alle vier volgende criteria is voldaan:

1. de steun wordt *door de overheid* verleend of met overheidsmiddelen bekostigd;
2. het voordeel is *selectief*, d.w.z. het komt ten goede aan bepaalde onderneming(en);
3. het verschaft *een economisch voordeel* aan onderneming(en) dat zij langs normale commerciële weg niet zou(den) hebben verkregen;
4. het voordeel moet een *(potentiële) invloed op de handel tussen lidstaten* hebben.

Als een maatregel niet aan één van de vier hierboven genoemde criteria voldoet bevat de maatregel geen staatssteun volgens het EU Verdrag. De EU staatssteun regels en procedures stellen belangrijke kaders aan het beleid van ministeries, provincies, gemeenten, waterschappen en andere (semi-) publieke organen. Het EU staatssteun recht werkt met een “nee, tenzij”-beginsel, staatssteun is alleen rechtmatig als het netjes geborgd is onder de EU staatssteun regels en procedures. De Europese Commissie heeft de exclusieve taak en bevoegdheid om vooraf te beoordelen of aan de uitzonderingscriteria van het EU Verdrag is voldaan. Iedere overheidsinstantie dient elk voornemen tot verlening van steun vooraf bij de Commissie aan te melden. Deze meldingsprocedure duurt gemiddeld een jaar, steun mag niet verleend worden voordat de Commissie goedkeuring heeft verleend via een beschikking. De meeste vormen van staatssteun zijn echter vrijgesteld van voorafgaande melding en goedkeuring; een digitale kennisgeving volstaat bij zo’n vrijstelling. Deze steunvormen zijn uitgewerkt in de zogeheten Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV).

Inmiddels valt meer dan 95% van de Nederlandse steunmaatregelen onder de AGVV. De AGVV werkt in de praktijk als een juridische kapstok. Steunmaatregelen (ad hoc of in de vorm van regelingen) kunnen een haakje in de AGVV zoeken voor een rechtmatige vorm van staatssteun, met vormvoorwaarden, definities, bijbehorende subsidiabele kosten en maximale steunintensiteit. Het kiezen van het juiste AGVV-haakje staat in principe vrij. Soms levert dat ook een beetje een puzzel op welke steunroute het meest passend, eenvoudig, robuust en rechtmatig is. En soms levert het ook een hybride (gemixte) vorm op, de AGVV laat dit onder voorwaarden ook toe.

Voor strikt publieke activiteiten of taken (ook wel niet economische activiteiten genoemd), is het staatssteunrecht niet van toepassing. Voorbeelden zijn het aanleggen van wegen en dijken, de kosten voor onderwijs aan jongeren, de politie en bijvoorbeeld het leger. Naast het onderscheid tussen economische en niet-economische activiteiten is het eigendom ook van belang: publiek of privaat. Overheden mogen en kunnen ook economische activiteiten verrichten, zo lang zij dit onder dezelfde voorwaarden doen als het bedrijfsleven. Betrokken overheden mogen dit transparant en onder marktconforme condities doen, de voorwaarden daarvoor staan in de Europese Transparantierichtlijn (nr. 2006/111/EG). Hun (publieke) financiële inzet is dan geen staatssteun, zo lang deze marktconform is. Daarbij gelden dan wel de regels uit de Nederlandse Wet Markt en Overheid, waar de Autoriteit Consument en Markt (www.acm.nl) op toeziet.

Als we de parameters activiteiten en eigendom tegen elkaar zetten, ontstaat een model met vier kwadranten. Hieronder staat dit schematisch weergegeven:

	<i>Niet-economische activiteiten:</i>	<i>Economische activiteiten:</i>
<i>Publiek eigendom</i>	<p>Overheid</p> <p>Rijk, provincies, regio's, gemeenten, waterschappen, etc.</p>	<p>Entiteiten in <i>publiek</i> eigendom die <i>economische</i> activiteiten verrichten, zoals energiebedrijven, OV- en afvalbedrijven.</p>
<i>Privaat eigendom</i>	<p><i>Private</i> entiteiten met <i>publieke</i> taken, zoals universiteiten, scholen, branche organisaties, het Leger des Heils, de reddingsmaatschappij.</p>	<p>Markt</p> <p>Bedrijfsleven, consumenten, vraag en aanbod, commerciële financiering.</p>

Grofweg bevatten alle transacties binnen en tussen de twee linker-kwadranten geen staatssteun, want het zijn geen economische activiteiten. Ook de transacties binnen en tussen de twee onderste kwadranten bevatten doorgaans geen staatssteun, want dan zijn er geen overheidsmiddelen aan de orde, transacties zijn dan in het private domein. Bij transacties tussen het overheidskwadrant (linksboven) en de twee rechtse kwadranten moet goed worden gekeken of er wel of niet sprake is van staatssteun. De vier staatssteuncriteria moeten dan aan de orde zijn (staatsmiddelen, voordeel, specifiek en invloed op de handel).

2.1. Staatssteun en betaald voetbal

De Europese Commissie heeft in diverse communicaties en besluiten onderstreept dat professionele voetbalclubs als ondernemingen beschouwd moeten worden, die actief zijn op een Europese markt. Of met andere woorden, zodra overheden niet-marktconforme afspraken maken met voetbalclubs, is er al snel staatssteun aan de orde. In 2013 heeft het ministerie van BZK in het Nationaal referentiekader steun aan betaald voetbal een leidraad opgesteld om steun aan voetbalclubs af te stemmen op de staatssteunregels (opgesteld voordat de nieuwe vrijstelling voor sport er was). Verder hebben de UEFA en de Commissie een gezamenlijk standpunt uitgebracht over Financial Fair Play (FFP). Bij steunverlening aan een voetbalclub is dus voorzichtigheid geboden. In 2014 trad de nieuwe (en huidige) Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) in werking, waarin ook een artikel zit dat overheden in staat stelt (onder voorwaarden) de onrendabele op van investeringen in infrastructuurvoorzieningen van sportclubs te financieren (subsidiëren). Of met andere woorden, rechtmatige staatssteun geven aan voetbalclubs kan en mag onder voorwaarden.

In het verleden zijn er diverse Nederlandse voetbalclubs onder de staatssteunloep genomen door de Europese Commissie, zoals PSV en NEC. Conclusie van de Commissie was dan doorgaans dat er ofwel sprake was van een marktconforme deal (zoals bij PSV), ofwel dat er sprake was van reddingssteun (zoals bij NEC).

2.2. Staatssteun via financieringsinstrumenten

Bij een marktconforme inzet van publieke middelen via financieringsinstrumenten (zoals een lening, aandelen of een garantie) is er in beginsel geen sprake van staatssteun. De lening ontvangende onderneming of organisatie haalt dan immers geen economisch voordeel uit de maatregel ten opzichte van eventuele concurrenten. Geen voordeel is geen staatssteun. Soms bevatten leningen of andere financiële instrumenten wel een zeker economisch voordeel. Uit staatssteunoptiek mogen overheden (of bijvoorbeeld fondsen die gevoed zijn met publieke middelen) leningen verstrekken aan ondernemingen onder niet marktconforme voorwaarden. Dat zijn bijvoorbeeld renteloze leningen, leningen tegen een lagere rente dan de marktrente of leningen met een langere looptijd dan gebruikelijk is in de markt. Het nominale bedrag van eventuele staatssteun kan dan berekend worden via het verschil tussen de marktconforme rente (bijvoorbeeld als er geleend was bij een bank) en de rente die werkelijk wordt betaald. Betrokken partijen kunnen een netto contante waarde berekening maken over de looptijd van de lening. Dit verschil heet in het jargon het bruto steun equivalent. De AGVV biedt in artikel 5 een rechtsbasis voor steunvormen van transparante steun. Dit zijn vormen waarvan het bruto-subsidie-equivalent (bse) vooraf kan worden berekend. De Europese Commissie hanteert voor het bepalen van het bse in leningen een vaste methode van referentie- en disconteringspercentages. Hiermee kan dus ofwel de marktconformiteit, ofwel de steuncomponent in een lening worden berekend. Bij deze berekening wordt rekening gehouden met de kredietstatus van de betreffende onderneming en de zekerheden onder de lening. In bijlage 1 wordt deze methode nader toegelicht.

2.3. Staatssteunmaatregelen in het kader van de coronacrisis

Nationale en decentrale overheden nemen steunmaatregelen in het kader van de bestrijding van het coronavirus en deze hebben een grote impact op de economie. Hierbij moet logischerwijze rekening worden gehouden met de staatssteunregels. De Europese Commissie heeft in de mededeling *Coordinated economic response to the COVID-19 Outbreak* aangegeven op welke manieren de lidstaten (inclusief gemeenten) staatssteun kunnen verlenen om de economie te stimuleren. Sommige maatregelen kunnen worden toegepast zonder dat er sprake is van staatssteun. Als een maatregel wel binnen de werking van de staatssteunregels valt kan dit op tijdelijke worden verleend op basis van speciale staatssteunregels inzake de coronacrisis, maar er kan ook gebruik gemaakt worden van de reeds bestaande vrijstellingsmogelijkheden. Nadeel van de specifieke staatssteunkaders inzake corona is dat een melding en goedkeuringsprocedure verplicht is, er gaat best wat tijd en effort in zitten om dergelijke steun goedgekeurd te krijgen vanuit Brussel. De recente redding van ijsstadion Thialf is daar een voorbeeld van. Maar als coronasteun ook onder de bestaande vrijstellingen past (bijvoorbeeld binnen de AGVV), is die route doorgaans administratief gezien veel eenvoudiger.

2.4. Onderscheid staatssteunanalyse en beleidsanalyse

We zien in de praktijk dat de staatssteunregels vaak 1-op-1 verbonden worden met de beleidsvoorwaarden van de overheidsinstrumenten. Dit is in de basis niet nodig en soms ook niet verstandig. Als een (decentrale) overheid van plan is een initiatief te financieren, dan moet deze financiering aan de ene kant in de pas lopen met het (decentrale) beleid en de juridische vormvoorwaarden van steun (zoals de eigen algemene subsidieverordening). Het staatssteunrecht staat daar in principe los van en kent zijn eigen toets en procedure. Zie het als twee stoplichten: alvorens een subsidievoornemen of een financieringsvoorstel rechtmatig is, moet zowel het stoplicht in het kader van beleid en van het EU staatssteunrecht op groen staan. Maar dat betekent niet dat ze één op één gelijk zijn. Zo kan het (decentrale) beleid stellen dat een financiering (zoals een lening) maatschappelijk gewenst is en een stimulering bevat voor een bepaalde activiteit, terwijl uit staatssteun optiek de transactie marktconform wordt opgezet en de maatregel dus geen staatssteun bevat. Dit lijkt soms een paradox en misschien is dat het soms ook gewoon, maar zo zit de praktijk dus wel in elkaar.

3. Is er sprake van staatssteun in de GAE lening?

Eerste stap van iedere staatssteunanalyse is of er sprake is van economische activiteiten. Bij betaald voetbal is dat niet zo ingewikkeld, daarover is genoeg jurisprudentie: bij een niet-marktconforme financiering is al snel sprake van staatssteun (zie ook paragraaf 2.1).

Bij de besluitvorming in april 2014 was de conclusie van de gemeente Deventer dat de lening van de gemeente aan de GAE marktconform van opzet was en dat er dus geen sprake was van staatssteun. Voor de goede orde, de rekenmethodiek uit Brussel om die marktconformiteit te bepalen is in de tussentijd niet gewijzigd (behalve de EU discontorente die fluctueert). De voorgenomen wijziging van de lening-voorwaarden in 2020 veroorzaakt als het ware een nieuw toets-moment binnen de staatssteun regels. Daarbij is de basisvraag: zijn de nieuwe voorwaarden voor de lening uit staatssteunoptiek (nog steeds) marktconform? Als dat zo is, dan is er (weer) geen sprake van staatssteun. Als de nieuwe afspraken echter wel een steuncomponent bevatten, dan moet bekeken worden op welke wijze deze uit staatssteunoptiek rechtmatig geborgd kan worden.

Net als in 2014 is het belangrijk op te merken dat de marktconformiteit van de lening uitsluitend gericht is op het renteniveau. Looptijd, hoogte en aflossingsritme doet dus niet ter zake uit staatssteun optiek. Het voornemen dat de hoofdsom van de geldlening wordt teruggebracht € 6 mln tot maximaal € 5 mln is uit staatssteunoptiek dus niet relevant. Ook dat de GAE geen aflossing over de jaren 2020 en 2021 hoeft te betalen (onder gelijktijdige verlenging van de looptijd tot 31 december 2048) is uit staatssteun optiek niet relevant. Wel relevant is de nieuwe hoogte van het rentepercentage en eventueel de premie die de GAE moet betalen voor de Risico Reserve van de gemeente.

3.1. Wat is een marktconforme rente uit staatssteunoptiek?

De hoogte van de minimale marktconforme rente hangt primair van twee factoren: de ratingcategorie van de GAE (lees: hoe solvabel is de GAE?) en de aangeboden zekerheidstelling (lees: wat wordt er met de lening gedaan?). De Commissiemededeling (rekenmethodiek, zie bijlage 1) rekent met een basispercentage op grond van in beginsel eenjaars IBOR, plus een opslag in basispunten die gerelateerd is aan de kredietwaardigheid van de lener en de aard en omvang van de aangeboden zekerheden. Het basispercentage kan maandelijks variëren en wordt door de Europese Commissie periodiek gepubliceerd. Op dit moment (juli 2020) bedraagt het basispercentage voor Nederland - 0,15%, in april 2014 was dat nog (+) 0,53%. Er zit dus al een verschil tussen toen (april 2014) en nu (juli 2020) van 0,68 procentpunt. Door de lage stand van het basispercentage, kunnen overheden op basis van de EU-methodiek tegen relatief lage rente marktconform geld uitlenen aan ondernemingen, zonder in het veld van staatssteun te geraken. In bijlage 1 wordt de methodiek nader uitgelegd.

Als we naar de kredietwaardigheid van de GAE kijken, heeft de gemeente verklaard dat het risico op de verstrekte lening aan de GAE jaarlijks gemonitord wordt aan de hand van de jaarrekeningen en begrotingen die door de GAE worden toegestuurd. Bij de beoordeling van de actuele financiële positie van de GAE baseert de gemeente zich ook op de waardering van de financiële positie die door de KNVB jaarlijks wordt uitgevoerd als onderdeel van het licentiesysteem. Daarmee is de financiële

positie van de GAE niet automatisch sterk. In 2014 baseerde de gemeente Deventer zich voor de analyse van de kredietwaardigheid op de informatie van de KNVB. De GAE was in 2014 als enig betaald voetbal club in Nederland vanaf 2006 onafgebroken ingedeeld in de hoogste categorie van financieel gezonde clubs in Nederland. De Richtlijn Financieel Rating Systeem (FRS) van de KNVB is vanaf 2018 gewijzigd. In de FRS rekentool maakt de KNVB inzichtelijk welke financiële rating de licentie commissie heeft gegeven aan GAE op basis van de jaarcijfers 2018-2019 en de prognose 2019-2020. In het nieuwe licentiesysteem zijn maximaal 40 punten te behalen. De GAE is 29 punten toegekend. Het systeem bevat dus geen 3 categorieën meer, maar een ondergrens van 15 punten. Boven de 15 punten hoeven de voetbalclubs geen nadere financiële acties te ondernemen (dan zitten ze “in veilig water”), de GAE zit daar in de laatste meting ruim boven.

Vanuit de normen die de KNVB voor BVO's hanteert zou je de kredietwaardigheid van de GAE bevredigend kunnen noemen. Maar de normen die banken hanteren en ook ratingburo's zullen waarschijnlijk van andere normen uitgaan en mogelijk niet op bevredigend uitkomen. Voetbalclubs staan in het algemeen in een financieel lastig perspectief in de private financieringsmarkt. Nederlandse banken zijn bijvoorbeeld terughoudend leningen te verstrekken aan voetbalclubs. Uit staatssteunoptiek is de financiële situatie bij de GAE zeker niet slecht te noemen (de laagste categorie), in dat geval zou alleen redding- en herstructureringssteun voor de hand liggen (zoals een aantal jaar geleden in Enschede bij FC Twente). Maar veiligheidshalve lijkt het verstandig de ratingcategorie van de GAE uit staatssteunoptiek op het niveau zwak (B) te oormerken (zie ook bijlage 1). Dan zit de gemeente in ieder geval aan de veilige kant. Dat betekent dus geen rechtstreeks oordeel of conclusie dat de financiële positie van de GAE daadwerkelijk zwak is, het is meer een zo veilig mogelijke benadering uit staatssteunoptiek.

Vervolgens kijken we naar de zekerheden onder de lening. Binnen de lopende lening (uit 2014) zijn zekerheden bedongen door het recht van 1^e hypotheek op de opstallen en geen andere vormen van zekerheidsstelling voor derden. Verder is en blijft de ondergrond van de gemeente. In het geval van een eventueel faillissement van de GAE blijft de gemeente dus achter met een stadion (opstallen en ondergrond van circa 5 hectare). De gemeente zal in dat geval op zoek moeten naar een andere gebruiker voor het stadion, dan wel de locatie een andere functie/bestemming moeten of kunnen geven. In geval van een faillissement van de GAE heeft de gemeente de mogelijkheid om de locatie een andere bestemming te geven en aldus een mogelijkheid om een gedeelte van een af te boeken verlies op de geldlening goed te maken. Naast deze zekerheden verbonden aan de lening, verschaft de GAE ook een risicobuffer aan de gemeente, een voeding aan de Risico Reserve van de lening (opbouwend tot een hoogte van 10% van het geleende leenbedrag). Ook dit is een extra zekerheid onder de lening. De zekerheidsstelling onder de lening is daarmee relatief hoog te noemen.

Kijken we nu naar de tabel, dan zien we met een ratingcategorie zwak en zekerheden hoog dat de tabel vereist dat we 220 basispunten optellen op de huidige discontorente van -0,15%. Met andere woorden: **een rentepercentage van 2,05% is op dit moment marktconform** voor de GAE. Plan is om de rente voor 2021 op 2,2% te borgen, dat ligt boven het minimale marktconforme plafond en is dus marktconform. Of met andere woorden: die concrete afspraak bevat **geen staatssteun**.

3.2. Toepassen van variabele rente

De gemeente is van plan de nieuwe rente variabel “te ankeren” aan het (interne) gemeentelijke omslagpercentage. Dit is een intern percentage waarover de gemeente zelf kan beschikken. Uit staatssteunoptiek mag een gemeente elke vorm van een rekenkundig anker kiezen, zo lang het percentage maar in de pas loopt of blijft lopen met het staatssteunrecht. Daarin schuilt wel een zeker theoretisch gevaar. In theorie kan de gemeente bijvoorbeeld in de loop van 2021 het gemeentelijke omslagpercentage naar 0% brengen, waardoor in theorie de lening aan de GAE ook naar 0% zou kunnen dalen. Niet uitgesloten is dat er dan een rentepercentage ontstaat dat niet meer in de pas loopt met de EU methodiek. En dus niet meer marktconform is, waarmee de lening mogelijk wel staatssteun gaat bevatten. Als de gemeente dat wil voorkomen en een lening wil afspreken met een marktconform rentepercentage volgens de EU regels, dan raden we een exclusieve variabele koppeling aan het gemeentelijke omslagpercentage dus af. Een variabele rente is wel mogelijk, zelfs gekoppeld aan het gemeentelijke omslagpercentage, maar daarbij is het dan verstandig een tweede, aanvullende voorwaarde te koppelen, namelijk dat de variabele rente telkens in de pas moet blijven lopen met het dan geldende minimale plafond uit de EU methodiek. Mocht de financiële situatie bij de GAE zelf in de toekomst verbeteren (van zwak naar aantoonbaar bevredigend), dan neemt ook de ruimte toe voor een eventueel lager rentepercentage. Maar andersom kan er ook een impact zijn: als de financiële situatie van de GAE de komende tijd verslechterd, dan ontstaat er in de lening met variabele rente mogelijk een steuncomponent als de rente niet omhoog wordt bijgesteld. Vaak besluiten partijen de rente voor langere tijd vast te zetten om dit soort risico's voor te zijn. Bij een vaste renteperiode kijken we uit staatssteunoptiek alleen naar het moment van afsluiten van de lening, het marktconforme rente niveau van dat moment is dan (alleen) leidend.

Nu kan de GAE gerust een flexibele (variabele) afspraak met de gemeente maken: dat is om de rente vast te zetten op een minimale basis van 2,05% (huidig marktconform uit EU staatssteunoptiek), aangevuld met extra afspraken om aan te vullen naar het gemeentelijke omslagpercentage en de bijdrage voor de risico reserve (waar verder geen staatssteuncomponent in zit). Mocht het gemeentelijke omslagpercentage dan in de toekomst dalen, dan kan ook de rente van de GAE dalen tot de dan geldende norm (nu 2,05%). De afspraken zijn dan nog steeds marktconform. Mocht in de toekomst het gemeentelijke omslagpercentage nog verder dalen en de GAE daarin willen “mee-dalen”, dan moet dus een nieuwe staatssteunanalyse worden gemaakt van de variabele rente op dat moment (en moet er dus gekeken worden naar de dan geldende zekerheden en financiële positie van de GAE). Niet uitgesloten is dat er dan ruimte is om alsnog uit staatssteunoptiek een lagere rente dan 2,05% af te spreken. En mochten partijen in de toekomst afspraken willen maken over nog lagere rente, dan is dat wellicht ook mogelijk onder de staatssteunregels, dit moet dan wel onder de AGVV rechtmatig geborgd worden.

Kortom: het staatssteunrecht is geen showstopper om met elkaar afspraken te maken, de afspraken moeten wel rechtmatig zijn en blijven. En de EU staatssteunregels zetten partijen een strategische spiegel voor: handelen ze marktconform, of zit er een subsidiecomponent in de afspraken?

4. Conclusie

De voorgenomen renteverlaging en overige aanpassingen in en aan de lening van de gemeente Deventer aan de Go Ahead Eagles bevat **geen staatssteun**, omdat de lening nog steeds marktconform is. Wel raden we het nadrukkelijk aan het nieuwe (variabele) rentepercentage niet uitsluitend en exclusief te koppelen aan het gemeentelijke omslagpercentage, maar daaraan ook een voorwaarde te koppelen dat het rentepercentage ook moet voldoen en moet blijven voldoen aan de EU rekenmethodiek voor marktconforme rente.

Het is verstandig deze staatssteunconclusie goed administratief te borgen (lees: op te nemen in de besluitvorming). Dan hebben het gemeentebestuur, de toezichthouder (de gemeenteraad), de leningnemer (GAE) en derden volstrekt transparant in beeld hoe de staatssteun regels rechtmatig zijn toegepast.

Bijlage 1: marktconformiteit bij leningen

Op de website van de Commissie wordt het actuele basispercentage bijgehouden.¹ In juli 2020 bedraagt het basispercentage -0,15% voor Nederland (gelijk in de gehele eurozone). Over dit basispercentage moeten dan opslagen in basispunten (100 basispunten is 1 procentpunt) worden toegevoegd. Hoe meer risico aan de orde is, hoe meer basispunten aan het basispercentage moeten worden toegevoegd en hoe hoger de marktconforme rente uitvalt.

In de "EU Mededeling referentie- en disconteringspercentages" (2008/C14/02) staat de methode nader uitgelegd. De marktconformiteit van een lening hangt van twee factoren af: de ratingcategorie van de betrokken onderneming (lees: hoe solvabel en solide is het betrokken bedrijf?) en de aangeboden zekerheidstelling (lees: wat wordt er met de lening gedaan en welke zekerheden liggen daaronder?). In onderstaande tabel staan de opslagen die, afhankelijk van de rating en de geboden zekerheden berekend moet worden.

Opslagen voor leningen in basispunten			
Ratingcategorie:	Zekerheidsstelling:		
	Hoog	Normaal	Laag
Zeer goed (AAA-A)	60	75	100
Goed (BBB)	75	100	220
Bevredigend (BB)	100	220	400
Zwak (B)	220	400	650
Slecht/ Financiële moeilijkheden (CCC en lager)	400	650	1000

Normaalgesproken worden 100 basispunten aan het basispercentage toegevoegd. Dit geldt voor leningen aan ondernemingen met een bevredigende rating en hoge zakelijke zekerheden en leningen aan ondernemingen met een goede rating en normale zakelijke zekerheden. Grofweg betekent dit voor MKB-bedrijven die in een normale ratingcategorie zitten (zoals BBB), dat ze bij een normale lening, inclusief normale zekerheden, met een basispercentage van $-0,15\% + 100 \text{ basispunten} = 0,85\%$ rente moeten betalen. Dit is dus uit staatssteunoptiek de marktconforme rente. En dit lijkt in de werkelijke markt wellicht wat laag, toch is dit wel de rechtmatige rekenmethode uit staatssteunoptiek. Met deze methode kan een overheid of bijvoorbeeld een publiek gefinancierd fonds leningen verstrekken die uit staatssteunoptiek kwalificeren als **“geen staatssteun, want marktconform”**.

¹ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/reference_rates.html

Go Ahead Eagles Holding B.V.
Postbus 184
7400 AD DEVENTER

Grote Kerkhof 1
Postbus 5000
7400 GC Deventer

14 0570
telefoon

0570 - 694232/ 06-13728141
direct telefoonnummer

gemeente@deventer.nl
e-mail

DEV-BLD/2020-001823
kenmerk

uw referentie

28 oktober 2020
datum

R. Greven
contactpersoon

uw verzoek tot verlaging rente geldlening
onderwerp

Geachte heer Kroes, De Vroome en Van Dop,

Op 6 april 2020 heeft u ons verzocht om een verlaging van de rente op uw geldlening. Op 4 mei 2020 heeft u ons van aanvullende informatie voorzien.

Het college heeft op 27 oktober 2020 een definitief besluit genomen over uw verzoek.

Het college heeft het besluit genomen tot:

- Een verlaging van het rentepercentage op de geldlening aan de betaald voetbalorganisatie (bvo) Go Ahead Eagles (GAE) van 4% naar een vaste rente gelijk aan de gemeentelijke omslagrente (in 2020 is deze rente 2,2%), met ingang van 31 december 2020, namelijk de datum waarop de eerstvolgende betaling van de rente over de geldlening moet plaatsvinden;
- De hoofdsom van geldlening terug te brengen van € 6 mln tot het huidig opgenomen bedrag van € 4,4 mln;
- De GAE de opdracht te geven om de Risico Reserve van de gemeente in jaarlijks gelijke bedragen te vullen in de periode tot en met 2025 tot en met € 440.000, zijnde de door de gemeenteraad vastgestelde 10% van de hoofdsom van de geldlening;
- De GAE de mogelijkheid te geven om de hoofdsom te verhogen tot maximaal € 5 mln, onder de voorwaarde dat in dat geval de GAE per direct de Risico Reserve tot de volledige 10% van de nieuwe hoofdsom volstort (in plaats van de hierboven genoemde periodieke stortingen in de Risico Reserve);
- De GAE geen aflossing over de jaren 2020 en 2021 te laten betalen, onder gelijktijdige verlenging van de looptijd tot 31 december 2048.

In overleg met u wordt een aanvullende leningsovereenkomst uitgewerkt.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Deventer,
de secretaris, de burgemeester,

M.A. Kossen

R.C. König